

e5 Kongresuaren Adierazpena

Euskararen Etorkizuneko Eszenarioak Elkarrekin Eraikitzen

Testuingurua

Eusko Ikaskuntzaren mendeurrenari begira abiatu ziren bost lan-ildoen artean e5 izenekoak (Euskararen Etorkizuneko Eszenarioak Elkarrekin Eraikitzen) 2018ko urriaren 19an burutu du bere Kongresua Gasteizen. Bertaratuek, lan-ildo honetan egindako lanaren ondorio den e5 Kongresuaren adierazpen hau sinatu dute, euskal gizarteari, erakundeei eta eragileei eskaintzeko, euskaraz bizi, garatu eta munduratu nahi duen komunitateak behar duen akordio sozial eta politiko sendo baten abiapuntu gisa.

e5 dinamikaren lana Eusko Ikaskuntzak sortutako Talde Eragile batek gidatu du eta hiru mintegi irekitan mamitu da, erakundeen eta gizarte esparru zabaleko eragile askoren partaidetza handiarekin. Metodologia berritzailea erabili da: hausnarketaren fokua ez da euskararen egoera izan, bere komunitatearen kapitalak baizik; eta kapital ezberdinetan dituen edota behar dituen aktiboetan zentratu da.

Horrenbestez, lehenik, komunitateak sei kapitaletan egun dituen aktiboak identifikatu ziren eta kapital/aktiboen mapa osatu zen; ondoren, 2040ko jomugan sei kapital horietan nahi liratekeen aktiboen konstelazioak irudikatu ziren; eta azkenik, konstelazio horiek eraikitzeko ekinbide gakoaren arkitektura landu da. Egindakoaren emaitzak eta xehetasunak Kongresuaren Liburu Zurian daude jasota. Adierazpen honek proposamen nagusiak laburbiltzen ditu, eta akuilu funtzioa izan nahi du, prozesuaren emaitzak gauzatu daitezten.

Adierazpen eguneratu honetan 2018ko urriaren 19an Gasteizko Kongresuan jaso ziren ekarpenak biltzen dira.

Proposamena

Identifikatu diren kapitaletan sailkatuta, zedarritutako ekinbideen funtsa honela laburbiltzen da:

GIZA Kapitala handitzeko aktiboak eta ekinbideak

aktiboa	ekinbidea
Hizkuntza ezagutza	Ulermen unibertsala: ezagutza hedatzeko bidean, hiztunen arteko hizkuntza gatazkak gainditze aldera eta elkarbizitza linguistikoaren berme gisa, ulermen unibertsala lortzeko estrategia ezartzea, hizkuntza libreki hautatzea posible izan dadin berdintasun baldintzetan.
Hizkuntza gaitasuna	Nahikotasuna: alde batetik, biziberritze prozesua elikatze hezkuntza sistema eraldatzea, hizkuntza nahikotasuna berma dezan; eta, bestetik, euskalduntze sistema herritar guztien eskura jartzea, doan eta malgu. Bi ildo hauetan lortu beharrekoa da hiztun funtzionala, euskaraz gutxienez gaztelaniaz edo frantsesez bezain ondo moldatuko dena.
Portaera aktiboak	Aktibazioa eta jarrerak: euskara hedatzearekin batera hizkuntzaren balioen kontzientzia garatzea, hiztunaren atxikimendua eta jarrera aktiboa eragiteko.

Kapital SOZIALA handitzeko aktiboak eta ekinbideak

aktiboa	ekinbidea
Araukak	Hizkuntza eskubideak eta arauak: gizartean euskarak duen presentzia areagotzeko eta hizkuntza berdintasuna bermatzeko, hizkuntza eskubideak jartzea beste eskubide sozialen pare, legedian eta esparru guztietako arauetan txertatuta. Bide horretan, aintzat hartzekoa da 2016an Donostian sinatutako Hizkuntza Eskubideen Protokoloa.
Euskalgintza	Euskalgintza: euskararen komunitatean autoeratu den euskalgintza biziberritzea, eraldatzea eta indartzea, baliabide eta funtzio egokiak esleituta, eta modu eraginkorrean koordinatuta, esparru estrategikoetan eragin-ahalmena izan dezan, euskararen mesedetan.
Aliantzak	Aliantzak: euskara biziberritzeko dinamika gizartearen bizkarrezurra diren beste hainbat dinamika sozio-ekonomiko eta kulturalekin uztartzea, elkar indartzeko.
Atxikimendua	Gizarte babesa: euskararekiko atxikimendua gizartean ere elikatzea eta garatzea, horretarako behar diren mezuak eta ezagutza hedatu.

KULTURA Kapitala handitzeko aktiboak eta ekinbideak

aktiboa	ekinbidea
Identitatea	Euskal identitatea, euskaraz: gizartearen esparru guztietan euskarazko ereduak hedatuko dituen proposamen multimodala lantzea, kanal guztietan, erregistro formalak eta informalak erabilita.
Sorkuntza	Sorkuntza eta kontsumoa: euskal edukien sorkuntza eta kontsumoa sustatzeko, sortzaileen auto-antolaketa eta babes publikoa areagotzea, eta masa kontsumoko produktuen artean euskarazkoei tokia egitea.
Ezagutza	Ezagutzaren kudeaketa: kulturaren transmisioa gero eta gehiago egiten denez Internet bidez, euskarazko edo euskararen inguruko edukiak sistematikoki jasotzea, gordetzea eta modurik erabilgarrienean eskaintzea, Euskal Liburutegi Nazionalak lituzkeen funtzioen baitan.

AZPIEGITURA Kapitala handitzeko aktiboak eta ekinbideak

aktiboa	ekinbidea
Plangintza	Administrazioa eta zerbitzuak euskalduntzeko plangintza: epe luzeko plangintza adostea eragile publiko eta sozialen artean, administrazioak, irakaskuntza eta zerbitzuak euskalduntzeko, euskal hiztunaren hautua eroso bihur dadin eta bere eskubideak bermatu daitezzen.
Komunikabideak	Komunikabideen sistema: euskarazko komunikabideen garapena bermatuko eta gidatuko duen lankidetzaren publiko-soziala eraikitzea, komunikabideok sistema gisa funtzionatuz euskararentzat hegemonia esparruak irabaz ditzaten.
Ezagutza	Soziolinguistikaren ezagutza: euskararen biziberritze prozesuaren gaineko ikerketa sistematikoa eta praktikari lotua egituratzea soziolinguistika zentru batean, jakinduria gune guztien sarea osatuta eta ekintzarekin uztartuta.
Ingurune digitala	Euskararen estrategia digitala: euskara erdigunean kokatutako duen estrategia digital berritzailea indarrean jartzea, gidaritzaren bateratua eta teknologia garapena modu eraginkorrean antolatua.

Kapital EKONOMIKOA handitzeko aktiboak eta ekinbideak

aktiboa	ekinbidea
Lan hizkuntza	Euskara lan hizkuntza, bereziki gazteentzat: arauak, diskurtsoak eta bultzadak metatzea enpresa nagusietan hizkuntza eskakizunak sistematikoki ezarri daitezzen lanpostuak betetzeko, eta euskarazko lan zirkuituak sortzeko.
Industria	Euskararen industria: hizkuntzaren industria artikulatzea eta bideratzea ekonomia esparruetan gero eta eragin handiagoa izatera, euskararen sektore politiko-ekonomikoak pisua izan dezan estrategia eta erabaki nagusietan.
Baliabideak	Baliabideak euskararentzat: lankidetzaren publiko-soziala eta arauen eragina areagotzeko estrategiak baliabidez ondo hornitzea, prekaritatea gainditzeko eta lehiakortasuna areagotzeko.

Kapital POLITIKOA handitzeko aktiboak eta ekinbideak

aktiboa	ekinbidea
Legedia	Euskara eta legea: errealitate soziolinguistiko ezberdinek eskatzen duten malgutasuna aintzat hartuta, legearen eragin-ahalmena erabiltzea euskara beharrezkoa izan dadin gero eta esparru gehiagotan, ulermen mailatik hasita.
Lankidetzaren	Hizkuntza lankidetzaren publiko-soziala eta lurraldeen artekoa: euskararen lurralde guztietako erakunde publikoak eta gizarteak elkar hartuta jardutea hizkuntza politikak eta estrategiak bateratzen eta betearazten, lankidetzari lehentasuna emanda.
Kooperazioa	Hizkuntza elkartasuna: nazioarteko harreman sarea osatzea eta garatzea munduko hizkuntza gutxitu eta txikiak, interes komunen alde elkarrekin lan egiteko eta batura horri esker eragin-ahalmena irabazteko.